

lagde den liden Betydning, vilde det alligevel være en ikke uløn-
nende Opgave for en ung dansk Historiker i Sammenhæng at
fremdrage og behandle hans Udtalelser om Danmark og danske
Forhold. Ax. L.

I sin Inaugural-Dissertation: *Preussen und Dänemark während des siebenjährigen Krieges* (1930) har Mathilde Breiholz paa-
taget sig den større Opgave at give en Skildring af de to Landes
indbyrdes Forhold 1756—63. Forfatterinden besidder Kendskab
til dansk historisk Litteratur, P. Vedels, Edvard Holms og Aage
Friis' forskellige Arbejder og Aktpublikationer, har tillige i nogen
Grad benyttet dansk Arkivmateriale, men bygger dog navnlig
paa Frederik den Stores Politische Correspondenz. Hun stiller
Preusserkongens og J. H. E. Bernstorffs Politik overfor hinanden,
skildrer, hvorledes det for Frederik den Store gjaldt om at be-
nytte Danmark som en Brik i sin Politik og om muligt vinde
det som Forbundsfælle, medens Bernstorff søgte at bevare Neu-
traliteten, men samtidig vilde bane Vej for Løsningen af det
Gottorpske Stridsspørgsmaal. Bogen oplyser adskillige Enkelt-
heder — mindst vedrørende den store Krise 1762 — men rokker
ikke ved dansk Historieforsknings Resultater. Da Danmark for
Frederik den Store var en Bonde, ikke et Taarn i hans politiske
Skakspil, og Tyngdepunktet i Bernstorffs Politik ogsaa laa paa
andre Omraader, maa det nødvendigvis blive et Tilløb, naar For-
fatterinden søger at antyde en almindelig Karakteristik af de to
Statslederes Politik og dens Forudsætninger. Bogen, som er frem-
gaaet af Professor Otto Brandts historiske Undervisning, er et
Vidnesbyrd om, at han ikke trods sin Overflytning til Erlangen
har tabt Danmark af Syne. Dansk Historieforskning maa være
ham taknemmelig for hans fortsatte Bestræbelser for ved sit eget
og sine Elevers Arbejde at vække Interesse for dansk Historie i
Tyskland og behandle den i Sammenhæng med den almindelige
europæiske. Ax. L.

Professor i østeuropæisk Historie ved Berlins Universitet Karl
Stählin har i 1930 udsendt 2. Bd. af *Geschichte Russlands von
den Anfängen bis zur Gegenwart*. Som naturligt for den tidligere Ud-
giver af Jacob von Stählin's Papirer fra det 18. Aarh. giver han i det
store Værk Kulturhistorien en rigelig Plads. Skildringen af den rus-
siske Provinsadels daglige Liv og Kulturniveau hører til dets bedste
Afsnit. I Hovedsagen indeholder Bogen dog en udførlig og dybt-
gaaende Skildring af Ruslands ydre og indre Historie fra Peter den

Stores Tronbestigelse til Katharina II's Bortgang. Den viser et omfattende Kendskab til russisk Historieskrivning og Speciallitteratur, men bygger ogsaa paa adskilligt utrykt Materiale, særligt de preussiske Diplomaters Indberetninger. Omfattende Viden til den almindelige europæiske Historie giver Forfatteren særlige Betingelser for at skildre Sammenspillet mellem øst- og vesteuropæisk Politik. Fremstillingen lægger Hovedvægten paa Redegørelsen for de politiske Fakta og viser ringe Interesse for de spændende og pittoreske, endsige de pikante Episoder, paa hvilke Ruslands Historie i dette Tidsrum frembyder en saa overvældende Rigdom, og som gav vidt Spillerum for en Waliszewskis letlobende Pen. Væsentligere er det, at Forfatteren ikke besidder særlige Evner til at levendegøre de mange problematiske Skikkelser, som bestemte Ruslands Skæbne i det 18. Aarh. Hans Dom er rolig og sindig og gaar i Reglen Mellemsvejen mellem stridende Anskuelse. Det er i visse Henseender en Fordel, men svækker til Tider Problemstillingen. Der hører næsten en Miljukows (cf. hans udførlige Recension i Hist. Zeitschr. 144. Bd., 527 ff.) Sagkundskab til for ret at faa fat paa Forfatterens egen Opfattelse. Peter den Store bliver hverken lovprist som Reformator eller skildret som den asiatiske Vildmand. Forfatteren lægger Hovedvægten paa Despoten og fremhæver Reformarbejdets Sammenhæng med og Afhængighed af de Krav, som var en Følge af Kampen med Karl XII. Som det er naturligt for en tysk Historiker, har Stählin i Skildringen af Kejserinde Elisabeths Regeringstid lagt særlig Vægt paa Fremstillingen af Ruslands Deltagelse i Syvaarskrigen. I Vurderingen af Peter III hælder han til en mildere Bedømmelse, end det almindeligvis er Tilfældet. I Katharina II's Historie vil det altid blive et Hovedspørgsmaal — som Stählin dog egentlig ikke afgør — hvorvidt den store Kejserindes liberale Anskuelse hvilede paa ærlig Overbevisning eller blot var en Luksus bestemt til at daare Samtidens vesteuropæiske offentlige Mening, de franske Oplysningsfilosoffer. Til Gengæld tager Stählin mere udpræget Standpunkt til de udenrigspolitiske Problemer og tillægger med Hensyn til den polske Politik Frederik den Store og Preussen den førende Rolle. For Kejserindens senere Aar understreger han, at baade de indre russiske Forhold og Forskrækkelsen for den franske Revolution er Forklaringen paa Katharina II's voksende Konservatisme.

Ax. L.

Opfattelsen af Castlereaghs politik er i løbet af de sidste 20 ar undergået en betydelig forandring. Først har forskere som Phillips og Salomon, og i de senere år C. K. Webster, professor ved